Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
27 februari 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/48344

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Waterveiligheid

Beslistermijn
29-02-2024

Bijlage(n)
6

Aan Minister

nota

Informeren Kamer over uitwerking lange termijn denkrichtingen door consortia

Aanleiding

In het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS) hebben drie consortia het afgelopen jaar verschillende denkrichtingen verkend voor de waterveiligheid van Nederland bij 2 en 5 meter zeespiegelstijging. Dat gebeurde met samenwerking van verschillende organisaties in een kernteam en met behulp van een aantal hackathons. Op het congres van het KPZSS (4 maart) worden de resultaten van deze hackathons gepresenteerd; op die dag wordt het werk ook gepubliceerd. Er wordt samengewerkt met DCO voor de communicatie en het betrekken van media. Gezien de thematiek wordt er de nodige aandacht verwacht. Voorzien is om op de ochtend van het congres de Kamer per brief te informeren.

Geadviseerd besluit

Instemmen met verzenden van bijgevoegde toelichtende brief en het overkoepelend rapport met de voornaamste resultaten van de consortia aan de Tweede Kamer.

zie brief

Kernpunten

Binnen het KPZSS is de Staf Deltacommissaris opdrachtgever voor het onderzoek naar de denkrichtingen voor de lange termijn. Het KPZSS en de topsector Water hebben samen drie breed samengestelde consortia gefinancierd om drie langetermijnrichtingen voor de waterveiligheid bij 2 en 5 meter zeespiegelstijging uit te werken. Het gaat om de richtingen:

- Beschermen (huidige land beschermen, open en gesloten variant)
- Meebewegen (water veel meer ruimte laten in delen van het land)
- Zeewaarts (ruimte zeewaarts benutten)

Over het algemeen worden rapporten van deelonderzoeken van het KP ZSS niet aan de Tweede Kamer gezonden (wel gepubliceerd o.a. op de webpagina van het KP ZSS). U wordt geadviseerd het samenvattende rapport wel te verzenden, omdat er, naar verwachting, enige publiciteit wordt gegenereerd rond de presentatie en het congres.

In het rapport staat veel informatie, die allerlei beelden en vragen kan oproepen. In de brief kunt u een duiding meegeven van de resultaten van de verkenningen, de context waarin deze tot stand zijn gekomen en van het vervolg. De onderliggende rapporten van de consortia worden online gepubliceerd.

Ter informatie: het KP ZSS heeft gekeken naar de invloed van de zeespiegelstijging op de verzilting van grond- en oppervlaktewater en de invloed daarvan op beschikbaarheid van zoetwater op de lange termijn. Op korte termijn ontvangt u ook een voorstel voor een Kamerbrief met de nieuwste ontwikkelingen rond zoetwaterbeschikbaarheid die ingaat op deze thematiek en de ontwikkelingen de komende decennia.

Datum
27 februari 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/48344

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Waterveiligheid

Aan
M

Bijlage(n)
6

Krachtenveld
De Topsector heeft middelen ingebracht en hecht aan zichtbaarheid. De consortia bestaan uit ingenieursbureaus, waterbouwers, landschapsarchitecten en kennisinstellingen. Deelnemers hebben ook eigen tijd ingebracht en willen graag zichtbaar zijn met de resultaten van deze innovatieve samenwerkingsvorm.

Toelichting
Tussenbalans
In november is de Tussenbalans van het KP ZSS gepubliceerd. Deze resultaten hadden met name betrekking op de gevolgen van zeespiegelstijging voor het huidige systeem van zoetwater en waterveiligheid. De consortia hebben mogelijke denkrichtingen voor de lange termijn waterveiligheid onderzocht, waarbij ook gebruik is gemaakt van de resultaten uit de eerste fase. In de Kamerbrief bij de tussenbalans is de nadere uitwerking van deze denkrichtingen aangekondigd.

Samenwerking in consortia
Er is voor een constructie met consortia gekozen omdat voor de concretisering van de drie geschetste richtingen veel verschillende expertise nodig is (uit overheden, kennisinstellingen, ingenieurs- en ontwerpbureaus en waterbouwers). Ieder consortium heeft een rapport opgeleverd met een beeld (of enkele beelden) van hoe de denkrichting eruit kán zien en wat daarvoor nodig is (technisch, fysisch en ruimtelijk). Er wordt daarbij gesproken over inzet van 'bouwstenen', zoals bijvoorbeeld 'dijken', 'pompen', maar ook 'drijvend bouwen'.
De consortia zijn zelf verantwoordelijk voor de eigen bevindingen en rapportage. Vanuit het KPZSS is een overkoepelend, samenvattend rapport gemaakt (bijlage 03) waarin aandacht is voor aanleiding, insteek, voornaamste bevindingen en vervolgvragen.

Communicatie
De consortia presenteren hun eindrapporten op het congres van het KP ZSS op 4 maart 2024 in Bussum. Naar verwachting is er vanuit de pers veel aandacht voor de publicatie. Via DCO ontvangt u hierover nadere informatie.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Titel	Toelichting
02	Concept Kamerbrief	
03	Samenvattend Rapport	Bijlage bij de Kamerbrief
04	Rapport Beschermen	Rapporten van de consortia die niet worden verstuurd, maar die wel openbaar worden gemaakt op de pagina van het Kennisprogramma, onder de website van staf DC.
05	Bijlagen rapport Beschermen	
06	Rapport Zeewaarts	
07	Rapport Meebewegen	

Datum
27 februari 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/48344

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Waterveiligheid

Aan
M

Bijlage(n)
6

Toelichting

Hoofdlijnen resultaten consortia
De consortia hebben een eerste waardevolle vingeroefening gedaan, bedoeld om gevoel te krijgen voor verschillende richtingen voor de lange termijn.
Dit heeft aansprekende (kaart)beelden opgeleverd, bijvoorbeeld een kustmeer zeewaarts voor de kust van Zeeland, of 'de Deltapolder' met gecontroleerd waterpeil en afgesloten Rijnmond-Drechtstedengebied aan de zee- en de rivierzijde).

Het is niet de bedoeling om uit de drie richtingen te kiezen. Wel zijn waardevolle bouwstenen opgeleverd voor vervolgonderzoek in de 2de fase van het kp zss. De verkenningen dienen nog te worden uitgewerkt op de (soms forse) impact op andere ruimtelijke functies en kosten. Daarnaast is er ook een aantal conclusies te trekken:

- Verschillende richtingen, ook forse ingrepen, zijn technisch uitvoerbaar voor (delen van) Nederland.
- In het consortium 'beschermen' is op basis van berekeningen uit de systeemverkenningen geconcludeerd dat bescherming van de Randstad tot 5 meter zeespiegelstijging technisch haalbaar is.
- Het consortium Meebewegen heeft geconstateerd dat behoud van verdienvermogen cruciaal is voor het kunnen aanpassen van Nederland aan klimaatverandering. Het gebied waar het verdienvermogen het meest geconcentreerd aanwezig zou in zo'n scenario daarom in ieder geval beschermd worden. Dat is in deze verkenning nu alleen uitgewerkt voor de Randstad. Het meest kosteneffectief is bescherming door aanpassing van de huidige dijken en duinen, omdat aanleg van ringdijken rond steden in alle gevallen zorgt voor een grotere totale dijklengte en dus hogere kosten, terwijl er minder mensen en waarde beschermd worden.
- De omgang met de grote hoeveelheden rivierwater van Rijn en Maas is eigenlijk het grootste vraagstuk voor de toekomstige waterveiligheid. Daarom gaat veel aandacht uit naar de gebieden waarlangs dat water naar de zee kan; de Rijnmonding, de Zeeuwse en Brabantse delta, en in mindere mate het IJsselmeergebied. Er is daarom geen landsdekkend beeld.
- Alle richtingen voor de lange termijn hebben uiteindelijk grote gevolgen voor Nederland (net als het voortzetten van de huidige aanpak). Qua aanleg en onderhoud van infrastructuur, maar ook door beslag dat gelegd wordt op ruimte en invloed op functies en landgebruik. Die gevolgen zijn zeer verschillend voor de drie richtingen maar nu alleen op hoofdlijnen in beeld.

De resultaten van de drie consortia zijn moeilijk te vergelijken. De consortia Beschermen en Zeewaarts konden op basis van beschikbare gegevens van het eerdere onderzoek behoorlijk adequate uitspraken doen over bijvoorbeeld benodigde pompvolumes en dijkhoogtes, en zelfs een inschatting maken van bijbehorende kosten voor aanleg. Het consortium Meebewegen keek naar aanpassingen achter de dijken, aan bebouwing en landgebruik. Dat leverde wel informatie op over mogelijke aanpassingen in specifieke gebieden, maar zeker geen compleet beeld en ook geen inschatting van kosten.

Grote investeringen met een lange levensduur zoals woningbouw, infrastructuur en duurzame energie kunnen de voor de (systeem)keuzes op de lange termijn benodigde ruimte inperken of juist vergroten. Daarom was één van de doelen het in beeld brengen van wat we nú zouden moeten doen of laten om alle opties voor de toekomst open te houden. Dat is ingewikkelder gebleken dan gedacht. Behalve de constatering dat er extra zand nodig zou zijn voor de aanleg van een kustmeer (bovenop het zand voor onderhoud van de huidige kustlijn) is vooral bevestigd dat reserveren van ruimte rond bestaande keringen en in het rivierbed van belang is (wat ook de inzet via Water en Bodem Sturend is). Deze aspecten worden ook ingebracht in de Nota Ruimte.

Voor eventuele aanvullende ruimtelijke reserveringen (bijvoorbeeld voor nieuwe keringen) is een nadere concretisering nodig van locaties. Daarbij is het van belang ook te bekijken wat de gevolgen zijn van het anticiperen (wat zet dat op slot), hoe schatten we de kansrijkheid in van de richting die het betreft en wat is de tijdshorizon waarop de ruimte nodig zou zijn.

Datum
27 februari 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/48344

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Waterveiligheid

Aan
M

Bijlage(n)
6